MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Seduta tas-16 ta' Marzu, 2005

Citazzjoni Numru. 1108/2002

Emmanuel Degabriele.

-vs-

Viset Malta plc.

Il-Qorti;

Rat l-att tac-citazzjoni pprezentat fl-4 ta' Ottubru, 2002 li permezz tieghu l-attur ippremetta:

Illi l-attur huwa ship-chandler u ghandu negozju illi jissuplixxi duty free supplies minn sea port madwar Malta.

U illi l-atur fis-26 ta' Jannar, 1997 ottjena licenzja minghand id-Dwana halli huwa jopera a duty free shop.

U illi l-attivita' illi jaghmel l-attur hija irregolata permezz tar-regolamenti hekk imsejha Duty Free Shop Regulations skond l-Avviz Legali bin-Numru 177 tas-sena 1991 hekk kif sussegwentement emendat permezz tal-Avvizi Legali bin-Numri 60 tas-sena 1994 u l-Avviz Legali bin-Numru 136 tas-sena 2002 u dana mahruga mill-Ministru risponsabbli mill-Finanzi taht l-Att Numru XXXV ta' l-1989.

U illi permezz tal-Avviz bin-numru 135 tas-sena 2002, dawn ir-regolamenti jikkontemplaw illi fid-definizzjoni ta' 'duty free shop' jigu inkorporati wkoll mobile facilities.

U illi permezz ta' l-izvilupp fir-regolamenti hawn fuq spjegati, l-attur jista' jissuplixxi duty free supplies permezz ta' mobile facilities u dana f'zoni specifici tax-xtut ta' Malta fejn hemm il-cruise terminals u passenger ferry terminals dejjem sakemm jottempora ruhu mal-procedura hekk kif ikkontemplata fir-regolamenti hawn fuq indikati.

U illi s-socjeta' konvenuta dahlet fi ftehim mal-Gvern ta' Malta fejn din il-socjeta' hadet b'cens temporanju ix-xatt ta' Pinto Wharf fil-Port il-Kbir u dana sabiex l-imsemmija art tigi zviluppata f'International Cruise Liner Passenger Terminal u International Passenger Ferry Terminal u sabiex isiru facilitajiet komplimentari ghal dan.

U illi l-istess ftehim ta' cens temporanju illi lahqet is-socjeta' konvenuta mal-Gvern ta' Malta jipprovdi, inter alia, illi "*The said rights shall consist in the operation of the terminals and the carrying on, on and from the Quays, complementary passenger operations, subject to the obligation of the Emphyteuta to afford access, at no fee or other charge, on and from such Quays to licensed suppliers and service providers to vessels berthed alongside the said Quays*."

U illi l-attur qieghed jipprova jopera hekk kif taghtih is-sahh l-

ligi hekk kif hawn fuq spjegat u cioe' illi duty free supplies permezz ta' mobile facilities fis-sea port ta' Pinto Wharf.

U illi s-socjeta' konvenuta m'hux qed thalli lill-attur jopera hekk kif ghandu dritt taht l-istess Regolamenti u cioe' illi juza mobile facilities halli jissuplixxi duty free goods.

U illi dan m'hux biss qed itellef lill-attur fl-operazzjoni tal-attivita' tieghu hawn spjegata izda qieghed jirreka dannu u pregudizzju konsiderevoli lill-istess attur.

Ghalhekk titlob lil din l-Onorabbli Qorti ghaliex m'ghandhiex:

1. Prevja kull dikjarazzjoni ohra li din il-Qorti thoss li tkun necessarja u opportuna, tiddikjara illi l-attur ghandu kull dritt moghti lilu bil-ligi illi huwa jista' jopera mobile facilites ta' duty free supplies.

2. Tiddikjara illi l-istess attur jista' jikkonduci din l-attivita' fix-Xatt ta' Pinto Wharf fil-Port il-Kbir u anke f'dik il-parti tax-xatt illi giet koncessa lis-socjeta' konvenut b'cens temporanju mill-Gvern Ta' Malta.

3. Tordna lill-istess socjeta' konvenuta illi taghti access u thalli lill-attur jopera u jikkonduci l-attivita' tieghu ossia jopera mobile facilities biex jissupplixxi duty free supplies fix-Xatt ta' Pinto Wharf fil-Port il-Kbir.

Bl-imghax u bl-ispejjez kontra l-istess socjeta' konvenuta u rappresentanti, diretturi u impjegati tal-istess socjeta' minn issa ingunti ghas-subizzjoni.

Salv ghal kull azzjoni spettanti lill-attur, partikolarment dik ghad-danni.

Rat id-dikjarazzjoni tal-attur mahlufa u l-lista tax-xhieda.

Rat in-nota ta' l-eccezzjonijiet ipprezentata fit-28 ta' Jannar, 2003 li permezz taghha s-socjeta' konvenuta eccepixxiet:

1. Illi l-pretensjonijiet tal-attur huma kompletament infondati fil-fatt u fid-dritt stante illi l-attur m'ghandu l-ebda dritt li jaccedi fil-propjeta tas-socjeta konvenuta minghajr il-kunsens tal-istess socjeta konvenuta kif qieghed jippretendi li ghandu.

2. Illi fi kwalunkwe kaz l-attur ma jistax jiehu beneficcju mill-kuntratt t'enfitewsi temporanja ta' bejn il-Gvern ta' Malta u s-socjeta konvenuta stante li ghall-istess attur dak il-kuntratt huwa *res inter alios acta*.

3. Illi r-rimedju li qieghed jitlob l-istess attur u cioe li dina l-Onorabbli Qorti tordna li s-socjeta konvenuta taghti access u thalli lill-attur jopera minn fuq il-propjeta tas-socjeta konvenuta ma jsib riskontru fl-ebda ligi tal-pajjiz anzi jmur kontra kull kuncett tad-dritt tal-propjeta.

Ghar-ragunijiet suesposti t-talbiet attrici ghandhom jigi michuda bl-ispejjez kontra l-attur li huwa sa min issa ngunt ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni tas-socjeta' konvenuta mahlufa minn Christopher Falzon, I.D 643851(M) u l-lista tax-xhieda.

Rat l-atti processwali.

Rat il-verbal tas-seduta tal-31 ta' Jannar, 2004 li permezz tieghu l-kawza thalliet ghas-sentenza.

Ikkunsidrat.

Illi l-ilment ta' l-attur f'din il-kawza hija li s-socjeta' konvenuta, illi nghatat b'koncessjoni enfitewtika minghand il-

Gvern ta’ Malta, ix-xatt ta’ Pinto Wharf, m’hijiex thallih jopera mix-xatt biex ikun jista’ jbiegh prodotti li jkunu hielsa mill-hlas ta’ dwana (*duty free goods*). L-attur qed isostni li s-socjeta’ konvenuta, kienet intrabtet mal-Gvern illi xorta tibqa’ thalli l-access ghal *licensed suppliers and service providers to vessels berthed alongisde the said Quays.*

Is-socjeta’ konvenuta qed teccepixxi illi l-attur ma ghandu ebda dritt kif qed jippretendi hu. Fl-istess hin, intavolat zewg eccezzjonijiet ta’ natura legali – it-tieni eccezjoni li hija fis-sens li l-attur ma jistax jiehu beneficcju minn kuntratt bejn terzi u t-tielet eccezzjoni li t-talba tal-attur ma ghandha ebda riskontru Legali.

Il-Qorti thoss li jkun ahjar li l-ewwel tigi ezaminata t-tieni eccezzjoni. Hawnhekk is-socjeta’ konvenuta qed isserrah ma’ l-artikolu 1000 tal-Kap 16 li jghid;

Wiehed jista’ ukoll jikkuntratta ghall-vantagg ta’ terza persuna meta dan ikun il-mod jew il-kondizzjoni ta’ patt li jaghmel ghalih innifsu, jew ta’ donazzjoni jew ta’ koncessjoni maghmulha minnu lil haddiehor; u l-persuna li taghmel dan il-patt ma tistax thassru jekk dik it-terza persuna tkun iddikjarat li tinqeda bih.

Is-socjeta’ konvenuta ssostni li dan l-artikolu ma japplikax (u allura l-eccezzjoni ghall principju li l-kuntratt ghandu forza ta’ Ligi biss bejn il-partijiet ma tapplikax) ghaliex f’dan il-kaz it-terza persuna ma hijiex definita. Dan hu minnu ghaliex kif anke jidher mis-sentenza li gew citati fin-noti estensivi tal-partijiet, dan l-artikolu japplika l-iktar ghall-kuntratt ta’ assikurazzjoni fuq hajja, fejn il-benficcjarju ikun imsemmi b’ismu. Madankollu b’mod iktar generiku l-kuntratt jaghmel riferenza ghal certu tip ta’ persuni u cioe’ dawk li huma licenzjati biex jipprovdu s-servizz indikat mill-artikolu tal-kuntratt fuq imsemmi. Lanqas il-Qorti ma taqbel illi l-azzjoni trid tigi bil-

fors esercitata kontra l-Gvern bhala stipulant, ghaliex is-socjeta' konvenuta akkwistat id-drittijiet taghha a bazi tal-kuntratt u kwindi huma bhala enfitewti saru l-proprjetarji temporanji tal-proprjeta' in kwistjoni (soggett ghall-kondizzjonijiet tal-kuntratt) u ghalhekk l-attur bil-fors irid jipprocedi kontra taghhom.

Il-Qorti ukoll ma taqbilx li l-klawsola m'hijex kondizzjoni tal-ftehim ghaliex hija parti ntegrali minnu. Il-Gvern kellu bil-fors jara li *una volta* qed icedi d-drittijiet tieghu fuq art pubblika, li dan it-trasferiment ma jikkostitwixxix problemi ghal certu servizzi li dak in-nhar kienu qed jinghataw – dwar kemm ghandu jkun estiz din il-limitazzjoni jigi ezaminat iktar il-quddiem. Fejn jirrigwardja l-accettazzjoni ta' dan il-beneficcju, is-socjeta' konvenuta zgur ma tistax tghid li l-attur b'xi mod wera li ma kienx ser jaccettah ghaliex altrimenti ma kienitx issir il-kawza. Ghalhekk din l-eccezzjoni qed tigi michuda.

Fir-rigward tal-ahhar eccezzjoni, din ukoll qed tigi michuda ghaliex l-attur qed jibbaza t-talba tieghu fuq it-terminu tal-kuntratt u ghalhekk jekk dan itih ragun, ma hemm ebda raguni li timpedih milli jaghmel it-talba tieghu. Dan ghaliex l-istess kuntratt jipprovdi ghal-limitazzjoni tad-dritt tal-proprjeta' tal-atturi u ghalhekk jekk l-attur jaqa' taht id-definizzjoni tal-persuni li jibqghalhom id-dritt jidhlu fil-parti tax-xatt in kwistjoni, din l-eccezzjoni ma jkollhiex iktar fondament. Il-kwistjoni li trid tiddeciedi l-Qorti ghalhekk hija jekk l-attur huwiex, fi kliem il-kuntatt *licensed supplier* jew *service provider to vessels berthed alongside the said quays.*

L-attur kif gia' inghad ghandu licenzja li jiggestixxi hanut *duty free.* L-ittra tieghu tat-8 ta' Marzu, 2002 a Fol 63 tal-process tispjega sew il-mod kif kien qed jiggestixxi dan in-negozju. Fil-fatt huwa talab lill-Kontrollur tad-Dwana, il-permess li jkun jista' jbiegh lill-passiggieri qabel ma jitilghu fuq il-vapur. Ippropona li qabel jidhol fl-*area* imsemmija, l-oggetti li jkun

ser ibiegh, jigu vverfikati minn ufficjali tad-Dwana li jkunu *duty free goods.* Din it-talba tieghu ma gietx accettata (Fol 65), minhabba l-proceduri vigenti.

Fil-fehma tal-Qorti, il-punt kardinali illi jrid jigi deciz f'din il-kawza huwa jekk meta l-kontraenti ghall-koncessjoni enfitewtika u cioe' is-socjeta' konvenuta u l-Gvern inkludew il-kondizzjoni imsemmija, kellhomx fi hsiebhom li jipprotegu n-negozju ta' persuni bhall-attur jew inkella li l-bzonnijiet l-iktar importanti u necessarji ta' vapur ikunu assigurati u ghalhekk is-socjeta' konvenuta ma tkunx tista' wara l-koncessjoni timpedixxi jew tostakola li jigu fornuti dawn il-bzonnijiet. Billi ma saret ebda prova dwar dan, wiehed bil-fors irid jezamina l-kuntratt sewwa.

Il-Qorti thoss li jkun ahjar jekk jigi citat l-artikolu (jew klawsola) kollu a Fol 26, illi jghid li s-socjeta' konvenuta ottjeniet id-dritt li topera *the undermentioned commercial and other activities and the Government binds itself not to operate such activities thereon itself or to allow others to do the same. The said rights shall consist in the operation of the terminals and the carrying on, on and from the quays, complimentary passenger operations, subject to the obligation of the emphyteuta to afford access at no fee or other charge on and from such Quays to licensed suppliers and service providers to vessels berthed alongside the said Quays.*

Fil-fehma tal-Qorti, dan l-artikolu jindika li l-kontraenti kellhom f'mohhom li s-socjeta' konvenuta ma timpedixxi ebda operazzjoni li tkun necessarja ghas-servizz tal-vapur. Huwa maghruf li l-kuntratt huwa Ligi bejn il-partijiet u ghalhekk japplika l-principju *ubi voluit dixit.* Il-klawsola msemmija tghid li s-servizz irid jinghata lill-vapur u mhux lill-passiggieri u l-Qorti ma tistax testendiha fejn tali estensjoni ma tezistix. Il-Qorti din il-fehma iktar issahhahha mill-fatt li l-klawsola hija limitazzjoni tad-dritt li kienet qed takkwista s-socjeta'

konvenuta bhala enfitewta u ghalhekk ukoll in forza ta' principju iehor Legali, tali limitazzjoni tad-dritt ta' proprjeta' b'ebda mod ma tista' tigi estiza permezz ta' nterpretazzjoni.

Jidher ukoll li l-attur dan fhemu wkoll ghaliex fil-waqt li fil-premessi tac-citazzjoni tieghu, jiddeskrivi ruhu bhala *ship-chandler*, fit-talbiet tieghu, imbaghad qed jitlob li jithalla *jopera mobile facilities ta' duty free supplies* u wkoll li *jissuplixxi duty free supplies.* Dan ghaliex naturalment kieku vera huwa *ship-chandler* (li l-funzjoni tieghu hija li jissuplixxi lill-vapur bil-bzonnijiet tieghu), kien jikkwalifika taht id-deskrizzjoni fuq imsemmija u cioe' li jaghti servizz lill-vapur. Fil-fatt l-attur mhuwiex *ship-chandler* izda bejjiegh ta' oggetti esenti mid-dazju u allura fil-fehma tal-Qorti ma jikkwalifikax bhala persuna li s-socjeta' konvenuta ma tistax izommu milli jidhol fil-parti tax-xatt li giet koncessa lilha in enfitewsi. Dan avolja wiehed jista' jissimpatizza ma' l-attur li minhabba l-koncessjoni ta' art pubblika lill-entita' kummercjali, qed jigi ostakolat milli jkompli jesercita n-negozju tieghu bhal ma kien jaghmel qabel – izda l-Qorti ma tistax tidhol f'dawn il-materji u l-attur jista jkollu rimedji ohra a disposizzjoni tieghu f'dan l-ambitu.

Ghaldaqstant il-Qorti fil-waqt li tichad it-tieni u t-tielet eccezzjoni tas-socjeta' konvenuta, tilqa' pero' l-ewwel eccezzjoni u tichad it-talbiet tal-attur.

Fic-cirkostanzi l-Qorti tordna li l-ispejjes tal-kawza jkunu bla taxxa.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-------------------------------TMIEM------------------------------